

Zápis

z obhajoby disertační práce pana Mgr. Jana Brejchy

konané dne 11.12. 2013

téma práce: Language of Interaction and Communication Design

přítomní: dle prezenční listiny

Předseda komise p. doc. Richard Papík zahájil obhajobu a vyzval doktoranda, aby představil svůj odborný profil.

Jan Brejcha hovořil o výběru svého tématu, pohovořil o tom, jak se jeho odborný zájem vyvíjel.

Kandidát seznámil přítomné se svou disertační prací. Akcentoval přínos pohledu humanitních věd na problematiku interakce člověka a počítače. Zabýval se problematikou jazyka jako formálního systému symbolů, designem, interakčním designem, tj. chováním počítačových systémů (uživatelské rozhraní) a komunikačním designem.

Teze:

UI je prostředkem sdílení a interpretace informace mezi systémy..

Vztahy a interakce, které ideologie UI podporuje, jsou sociální a politické.

Každý znak v HCI je kulturní, a tudíž informační .

Kandidát ukázal významné originální výstupy jeho práce v rámci ověřování jednotlivých tezí. Významné výstupy disertace byly publikovány v zahraničí.

Kandidát pohovořil i o dalším možném výzkumu, který může na jeho výstupy navázat.

Poté oponenti přednesli závěry svých posudků.

Jako první hovořil doc. Jiří Souček. Celkově výsledky dosažené v rámci práce hodnotí jako jednoznačně dobré. Postup kandidáta k výsledkům práce považuje za vhodný.

Věcné výhrady:

- uváděná argumentace je spekulativní; kandidát se kloní k intuitivní analýze UI; práce mohla být vypracována exaktněji; formální užití jazyka chybí; hlavní myšlenka – srovnání různých kulturních zázemí v ČR a Číně hodnotí jako velmi zajímavé a zajímavé jsou i výsledky výzkumu, který ukazuje, že rozdíly nejsou natolik velké, jak by člověk čekal
- z pohledu statistiky – nebyl správně použitý vzorek – spíše technická záležitost
- oponent zdůraznil problematiku kvalitativního x kvantitativního výzkumu; míru spekulativnosti
- práci doporučuje k obhajobě; v některých směrech by mohlo být zpracování hlouběji zpracované

Dr. Martin Souček přečetl posudek doc. Strossy. Za hlavní výsledek práce považuje návrh optimálního uživatelského rozhraní pro čínské uživatele. Ukazuje se, že uživatelé mohou být více ovlivněni více používanými technologiemi než vlastním kulturním zázemím. Některé závěry jsou spíše spekulativní nebo jsou nekriticky převzaty z literatury. Oponent ale uznává, že kandidát si je vědom některých vážných výsledků a je si vědom toho, že by mohly být interpretovány různě. V posudku popisuje též formální pochybení.

Oponent doporučuje práci k obhajobě, protože práce představuje svoji strukturou skutečně vědeckou práci, obsahuje vlastní výzkum i dosažené originální výsledky.

Kandidát Jan Brejcha odpovídá na posudky oponentů.

- ku doc. Součkovi: kandidát se nechtěl zabývat formálními prvky jazyka UI; abecedu jazyka se kandidát snažil zobrazit v empirické části při porovnání jednotlivých výsledků, o této problematice a jak ji řešil v práci, pohovořil poměrně široce

- doc. Souček byl spokojen s výkladem

- ku doc. Součkovi: stroj je postaven podle syntaktických vazeb, toto se mění v rámci UI, když dochází k interakci více lidí, na to už stroj nemá takový vliv; v případě interakce člověk-stroj člověk vstupuje do interakce se systémem, resp. spíše s jeho tvůrcem (sémantické východisko); je tedy nástrojem komunikace člověka s člověkem

- ku doc. Součkovi: Jan Brejcha se snažil o výzkum kvalitativní a odpovědi extrapoloval pro výsledky kvantitativní; vysvětluje, že použil metodiku ověřenou již v jiných studiích, zejména co se týče počtu respondentů; v případě výzkumu HCI je potvrzeno, že již 20 lidí ve zkoumaném vzorku dokáže odhalit cca 80% chyb zkoumaného systému; výzkum Jana Brejchy je pilotní

- ku doc. Strossovi: působení barev – Jan Brejcha vycházel z tzv. kulturního vnímání barev; vzorník 16 barev – na základě prováděl veškeré testování a dotazování; zajímala jej veškerá reflexe uživatelů; nesledoval emoční reakce (spíše psychologická metoda)

- ku doc. Strossovi : nejdůležitější informace na obrazovce – test byl zaměřen tak, aby bylo možné zjistit očekávání a preference uživatelů pro jednotlivé typy informací; vycházel z pojetí sémiotiky prostoru

- ku oběma oponentů: závislost na kulturním a jazykovém zázemí uživatelů z hlediska vnímání UI; bylo to dáno testovacím vzorkem – Jan Brejcha se zaměřil na vysokoškolské studenty; je zřejmé, že uživatelé čeští i čínští jsou zvyklí pracovat s podobnými technologiemi vycházejícími vesměs z anglo-amerického světa, je zřejmý určitý globalizační vliv inf. technologií

Diskuse:

Doc. Papík zahájil rozpravu. Doc. Vlasák položil dotaz na kandidáta týkající se vlivu barev na uživatele z hlediska psychologických výzkumů, zda konzultoval nějakou i psychologickou školu.

odp.: Jan Brejcha vycházel výhradně z metod sémiotických a snažil se zpracovat přístup výrazně semiotický a psychologický přístup neaplikoval. Zajímaly ho reflexe ne reakce. Výstupy předchozích výzkumů – zejména výzkumu UI; psychologické školy nezohledňoval.

Dr. Souček se ptá na UI jako prostředek sdílení a interpretace informace mezi systémy.

Odp.: Jan Brejcha – UI je místo doteku různých systémů. Interakce se odehrává na abstraktní úrovni, kterou je člověk schopen pojmut.

Doc. Papík se snažil analyzovat práci J. Brejchy. Práce míří do kulturní antropologie, do oblasti HCI. HCI je reprezentováno jen Jacobem Nielsenem, který spíše pojímá oblast „použitelnosti“ – usability. V bibliografii chybí klasici HCI, chybí propojení s informační vědou. Chybí propojení např. na práce Ladislava Tondla, významného českého sémiotika. Ptal se kandidáta na použití piktogramů v rámci UI.

odp.: Jan Brejcha – hovořil o problematice piktogramů. Těžiště své práce spatřuje v sémiotice, a proto jádro literatury je též významně sémiotické. Vztah k informační vědě se snažil ukázat v úvodu, v problematice pojetí znaku a jeho role při interakci.

Doc. Papík uzavřel diskusi a požádal kandidáta, aby opustil místnost.

Jako skrutátor byl určen Dr. Martin Souček.

Komise navrhla udělit titul doktor (Ph.D.).

Zapsala:

Barbora Drobíková

11.12. 2013